

Araştırma Makalesi

Uluslararası İlişkiler Bağlamında Türkiye Balkan Ülkeleri Temalı Filatelik Tasarımların Analizi

Serkan AYCİL*

ORCID NO: 0000-0002-3540-5548

*sserkan.aycil@gmail.com, İstanbul PTT Bölge Başmüdürlüğü, Muhasebe ve Finans Müdürlüğü.

Öz

Çalışmanın amacı, Türkiye ile Balkan ülkeleri arasındaki ilişkileri 1971-2018 yılları arasında tedavüle çıkartılan filatelik tasarımlar üzerinden anlamlandırmaya çalışmaktır. Bu çalışma, nitel araştırmanın veri toplama araçlarından doküman analizi üzerinden ilerletilmiştir. Çalışmanın kurgu aşamasında, öncelikle araştırma kapsamına dâhil edilen filatelik tasarımların belirlenmesi için çalışmalar yapılmış, sonrasında konu ile ilgili literatür taraması yapılmıştır. Balkan coğrafyasında günümüz itibarıyla 13 ülkeye ait topraklar bulunmasına rağmen araştırmaya sadece Türkiye ile karşılıklı filatelik tasarımlar yayımlayan 3 Balkan ülkesi dâhil edilmiştir. Çalışmada toplam 13 adet filatelik tasarıma yer verilmiştir. Bu tasarımların 5'ini posta pulları, 2'sini anma bloku, 6'sını ise filatelik zarflar oluşturmaktadır. Ayrıca 1 adet posta pulu ile 1 adet anma bloku ve 1 adet ilk gün zarfı yabancı menşelidir. Sonuç olarak, filatelik tasarımlar üzerinden uluslararası ilişkilere dair bir değerlendirmede bulunmak doğru bir yaklaşım olmayabilir. Ancak, uluslararası ilişkilerin boyutu ve seyri üzerinde yansıtıcılığı bulunan bu tür materyallerin iki ülke arasındaki ilişkileri anlamlandırmada birer gösterge olarak kullanılabileceği çıkarımında bulunulmuştur.

Anahtar Kelimeler: filateli, Balkan ülkeleri, pul, ilk gün zarfı

Research Article

Analysis of Turkey Balkan Countries Themed Philatelic Designs in The Context of International Relations

Serkan AYCİL*

ORCID NO: 0000-0002-3540-5548

*sserkan.aycil@gmail.com, Istanbul PTT Regional Head Office, Accounting and Finance Directorate.

Abstract

The aim of the study is to try to make sense of the relations between Turkey and the Balkan countries through the philatelic designs put into circulation between 1971-2018. This study was advanced through document analysis, one of the data collection tools of qualitative research. In the editing phase of the study, firstly, studies were carried out to determine the philatelic designs included in the scope of the research, and then a literature review was made on the subject. Although there are lands belonging to 13 countries in the Balkan geography as of today, only 3 Balkan countries that have mutually published philatelic designs with Turkey were included in the research. A total of 13 philatelic designs were included in the study. 5 of these designs are postage stamps, 2 of them are memorial blocks and 6 of them are philatelic envelopes. In addition, 1 postage stamp, 1 memorial block and 1 first day envelope are of foreign origin. As a result, it may not be the right approach to make an assessment of international relations through philatelic designs. However, it has been deduced that such materials, which are reflective on the extent and course of international relations, can be used as an indicator to make sense of the relations between the two countries.

Keywords: philately, Balkan countries, stamp, first day cover

1. GİRİŞ

Avrupa'nın doğusu ile Anadolu'nun batısı arasında kalan ve tarih boyunca cazibe merkezi hâline gelen Balkanlar, barındırdığı köklü ve zengin birikimle günümüze değin birçok sanatsal ve kültürel etkinliğe ev sahipliği yapmıştır.

20-26 Ekim 1931 tarihleri arasında İstanbul'da ikincisi düzenlenen Balkan Konferansı anısına, 9 puldan oluşan bir hatıra serisi yayımlanmıştır. Son derece anlamlı olan tasarımların birinde ise Balkan haritası üzerinde yükselen ve barışı temsil eden bir zeytin ağacı figürüne yer verilmiştir. Söz konusu tasarımdaki zeytin ağacının köklerinden her biri, Balkan Birliğini oluşturan ülkelerin başkentlerine doğru uzanmaktadır (Koleksiyon Odası, t.y.: 2).

01.01.1940'ta Balkan Antantı anısına iki seriden oluşan pullar bastırılmıştır. Baskı sayısı 500 bin olan her iki tasarımda ise Romanya, Türkiye, Yugoslavya ve Yunanistan'ı betimleyen sembollere yer verilmiştir (Pulko, t.y.).

05.10.1940'ta XI. Balkan Oyunları anısına dört farklı posta pulu bastırılmıştır. Spor müsabakasıyla alakalı temsillerin yer aldığı bu pullarda sıyrıla yüksek atlama, disk atma, koşu ve engelli atlama konuları işlenmiştir (Pulhane, 1940).

Bulgaristan Filatelistler Birliği 1965'te Balkanfila adlı bir filateli sergisi düzenleme kararı almış ve günümüzde on dokuzuncusu planlanan organizasyonların ilki bu sayede gerçekleşmiştir (Serbia, 2022: 31). Üye ülkelerin tamamına sıra gelecek biçimde her bir organizasyonun iki yılda bir farklı bir şehirde düzenlenmesi kararı ise toplantının en önemli önceliği olarak kabul edilmiştir (Balkanfila, t.y.; Serbia, 2022: 31).

Balkanfila organizasyonlarının haricinde Balkanlarda bir de Balkanmax Fuarları açılmıştır. 1983'teki ilk fuarın ardından sırasıyla 1986, 1992, 1995, 1997 ve 2002'de diğer fuarlar düzenlenmiştir. Katılımın kısıtlı olduğu fuarlara katılan ülke sayısı ise 3-6 arasında değişiklik göstermektedir. 2002'de düzenlenen fuarların sonuncusuna Türkiye, diğer 5 ülke ile birlikte katılım sağlamıştır (Balkanfila, 2016).

Sofya'nın Avrupa Kültür Başkenti adaylığı çerçevesinde 6-8 Eylül 2019 tarihleri arasında Bulgaristan Filatelistler Birliği ve Bulgaristan Filateli Akademisi tarafından filateli sergisi düzenlenmiştir. Sergiye ABD, Almanya, Bulgaristan, Romanya, Türkiye ve Yunanistan'dan yaklaşık 30 katılımcı icabet etmiştir (Orkut, 2013).

8-20 Haziran 2021 tarihleri arasında Türkiye'de düzenlenen Antalya Diploması Forumu'na birçok devlet adamı katılmıştır. Forumu katılan her

bir devlet temsilcisine, diplomasi forumu anısına kişisel pullar bastırılmıştır. Ancak durumu manipüle eden Kosovalı bir gazeteci "Türk postası Srebrenica soykırımını inkâr eden kişinin pulunu bastı." biçiminde bir paylaşımda bulunmuştur. Hâlbuki Milorad Dodik'e takdim edilen pulun aynısı, Bosna'nın Müslüman olan Cumhurbaşkanlığı üyesi Dzaferofoviç'e de verilmiştir (Balkan Postası, 2021).

Balkan coğrafyasında günümüz itibarıyla Türkiye haricinde 12 ülkeye ait topraklar bulunmaktadır. Bu ülkelerden Arnavutluk, Bosna-Hersek, Bulgaristan, Karadağ, Kosova, Kuzey Makedonya ve Yunanistan topraklarının tamamı (7 ülke) Balkan sınırları içerisinde yer alırken diğer 6 ülkenin toprakları; Hırvatistan %49, İtalya %0,02, Sırbistan %73, Slovenya %27, Romanya %9 ve Türkiye %5 biçiminde bir dağılım göstermektedir (Arabacı, 2022: 9; Rumelisiad, 2012).

Çalışmanın amacı Türkiye ile Balkan ülkeleri arasındaki ilişkileri 1971-2018 yılları arasında tedavüle çıkartılan filatelik tasarımlar üzerinden anlamlandırmaya çalışmaktır. Türkiye ile Balkan ülkelerini tarih, sanat, mimari ve uluslararası ilişkiler ekseninde değerlendirmeye çalışan bu araştırmanın literatüre önemli derecede katkılar sunacağı düşünülmektedir.

2. YÖNTEM

Bu çalışma; nitel araştırmanın veri toplama araçlarından doküman analizi üzerinden ilerletilmiştir. Doküman analizi, araştırma konusuyla ilgili çeşitli belgelerin, belirli bir sistem içerisinde incelenmesini gerektiren bir veri toplama yöntemidir (Kıral, 2020: 173). Çalışmanın kurgu aşamasında öncelikle; kapsama dâhil edilen filatelik tasarımlar için ön araştırmalar yapılmış, sonrasında filatelik tasarımlarla ilgili literatür taranmıştır. Balkan coğrafyasında günümüz itibarıyla 13 ülkeye ait toprakların bulunmasına rağmen araştırmaya sadece Türkiye ile karşılıklı filatelik tasarımlar yayımlayan Balkan ülkeleri dâhil edilmiştir. Bu nedenle araştırma alanı 3 ülke ile sınırlı kalmıştır.

3 farklı araştırma alanı üzerinden kurgulanan bu çalışmada 5 farklı posta pulu ile 2 adet anma bloku ve 6 adet ilk gün zarfı yer almaktadır.

Tablo 1. 1971-2018 Yılları Arasında Tedavüle Çıkarılan Türkiye Balkan Ülkeleri Temalı Filatelik Tasarımlar

Araştırma Alanı	Filatelik Materyalin Türü	Filatelik Materyalin Menşei	Filatelik Materyal Sayısı	Emisyon Konusu	Tedavül Tarihi	Baskı Sayısı
Bulgaristan	Posta Pulu	Yerli	1	Türkiye-Bulgaristan Demiryolu Bağlantısı	1971	10 milyon
	İlk Gün Zarfı ve İlk Gün Damgası	Yerli	1	Türkiye-Bulgaristan Demiryolu Bağlantısı	04.10.1971	1.260
Bosna-Hersek	Posta Pulu	Yerli	1	İç savaş ve etnik ayrımcılığı	1996	300 bin
		Yerli	1	kınama Gazi Hüsrev Bey Cami, Selimiye	2009	250 bin
		Yerli	1	Cami, Karma Tema, Milpdraz'daki cami	2018	100 bin
		Yabancı	1		2018	-
		Yabancı	1			
Bosna-Hersek	İlk Gün Zarfı	Yerli	1	İç savaş ve etnik ayrımcılığı	28.02.1996	-
		Yerli	1	kınama, Barış Güvercini Gazi Hüsrev Bey Cami, Selimiye Cami, Milpdraz'daki cami, Fatih Sultan Mehmet, Ahidnâme	09.10.2009	-
		Yerli	1		10.08.2018	2.500
Romanya	Anma Bloku	Yerli	1	Carol I Cami, İstanbul Kent Manzarası	2013	100 bin
		Yabancı	1		2013	-
Romanya	İlk Gün Zarfı	Yerli	1	Carol I Cami, İstanbul Kent Manzarası, Romanya Kent Manzarası	10.10.2013	3 bin
		Yabancı	1		10.10.2013	-

2.1. Veri Toplama Yöntemi

Yazılı belgelerin yanı sıra sesli ve görsel içeriklerin de doküman olarak kabul edildiği bilinmektedir. Dijital medya araçlarının yaygınlaştığı günümüz dünyasında birçok alanda ortaya bilgi kirliliği problemi çıkmıştır (Yüksel, 2014: 125-126). Bu nedenle çalışmanın yazılı ve görsel verileri farklı araştırmacıların birincil kaynaklar olarak referans aldığı ve aynı zamanda güvenilirlik yönünden denetlenmiş dokümanlar üzerinden oluşturulmuştur. Araştırmanın görselleri için öncelikle filateli.gov.tr ve pulhane.com.tr web siteleri üzerinden aramalar yapılmış, sonrasında arama motoruna "Turkey and Balkan postage

stamps” veya “Turkey and Greece postage stamps” gibi Türkiye ile bir Balkan ülkesini niteleyen anahtar ifadelerin yazılması suretiyle aramalar yapılmıştır. Aramalar sonucunda karşılaşılan her bir filatelik tasarım için farklı kaynaklardan teyit alınmış ve son kontrollerden sonra ulaşılan filatelik materyaller araştırma kapsamına dâhil edilmiştir.

2.2. Veri Toplanma Süreci ve Veri Analizi

Veri toplama araçlarından biri olan doküman analizi ve görsel araştırma sonrasında, çalışmanın verileri bir araya getirilmiştir. Doküman analizi; basılı ve elektronik yayınlar ekseninde, görsel araştırma ise 1971-2018 yılları arasında Türkiye’de ve Balkan ülkelerinde tedavüle çıkartılan filatelik materyaller aracılığıyla oluşturulmuştur. Bunun için öncelikle konu ile ilgili toplam 13 adet görsel toplanmış, sonrasında her bir filatelik materyal tasarım; tipografi, renk, tonlama, tema ve içerik açısından incelenmiştir.

3. BULGULAR

Literatür araştırması ve görsel analiz sonucu oluşturulan bu çalışma, 3 farklı araştırma alanı üzerinden şekillenmiştir. Çalışmada toplam 13 adet filatelik tasarıma yer verilmiştir. Bu tasarımların 5’ini posta pulları, 2’sini anma bloku, 6’sını ise filatelik zarflar oluşturmaktadır. Ayrıca 1 adet posta pulu ile 1 adet anma bloku ve 1 adet ilk gün zarfı yabancı menşelidir.

3.1. Bulgaristan

Türkiye-Bulgaristan ilişkilerinin temeli 14. Yüzyılın ikinci yarısına dayanmaktadır. Bu bağlamda ilk temas 1364’te Osmanlı Devleti’nin Eskizağra’yı ve Filibe’yi almasıyla başlamıştır (Keskinoğlu ve Özaydın, 1983: 109). Diğer bir hadise ise Osmanlıların Köstendil’i ele geçirmesiyle birlikte Bulgarların Osmanlı hâkimiyetini kabul ederek vergi ödemeye razı olmasıdır (Başar, 1998: 55). Sonrasında 1422’de Bulgar Krallığı’nın tamamen sona ermesiyle birlikte 456 yıl kadar sürecek olan Osmanlı dönemi başlamıştır (Özüçetin ve Eraslan, 2019: 360). Bundan sonraki süreçte devam eden iskân politikaları, Bulgaristan topraklarındaki Türkleşmeyi hızlandırmıştır. Türkiye-Bulgaristan ilişkilerinin seyri günümüzde dostluk zemininde ilerlemektedir. Bunda iki ülke arasında köprü görevi gören Bulgaristan Türklerinin etkisinin olduğunu belirtmek gerekmektedir.

Pehlivanköy-Svilengrad Demiryolu Hattı inşa edilmeden önce Edirne’den Bulgaristan’a gitmek için Yunanistan sınırlarından geçen eski Rumeli Demiryolu Hattını izlemek gerekiyordu. Bu zorunluluğu ortadan kaldırmak için Yunan sınırından geçen 33 kilometrelik kısım

kaldırılmış ve 67 kilometrelik Pehlivan köy-Edirne-Bulgar Hudut Hattı 1971’de işletmeye açılmıştır (Demirkol, 2018; Vahdettin, 1993: 217).

Görsel 1’de 1971’de Türkiye’de tedavüle çıkartılan ve Türkiye-Bulgaristan Demiryolu Bağlantısı konulu çalışmayı oluşturan 100 kuruş bedelli 1 adet pula yer verilmiştir. Baskı sayısı 10 milyon olan bu pullar ofset baskı yöntemiyle bastırılmıştır (Pulhane, 1971). Yatay bir kompozisyona sahip bu tasarımda altın orana Edirne-Bulgaristan seferini yapan ve tarihî köprü üzerinde seyreden bir tren konumlandırılmıştır. İllüstratif öğelerin etkin olarak kullanıldığı bu tasarımın üst kısmına büyük harflerle “Türkiye-Bulgaristan Demiryolu Bağlantısı”, sağına ise dikey olarak aşağıdan yukarıya doğru “Posta” kelimesi, hemen altına ise Selimiye Camii görseli yerleştirilmiştir. Tasarımın zeminini oluşturan maviliğe harita görünümü verilmiş, trenin mevcut konumu ve sınırın ötesindeki ilk varış durağı bu haritada işaretlenmiştir. Ayrıca tasarımın alt kısmındaki marjın dışında kalan beyaz alana büyük harflerle “Türkiye Cumhuriyeti” ibaresi, hemen solundaki kısma ise pulun değer ifadesi yerleştirilmiştir. Pulun künyesini ve basım tarihini gösteren metin ise alt kısma konumlandırılmıştır.

Görsel 1. Türkiye-Bulgaristan Demiryolu Bağlantısı, 1971, 41x26 mm.

Kaynak:

<https://www.pulhane.com/KatalogSayfaları/k197117.html>

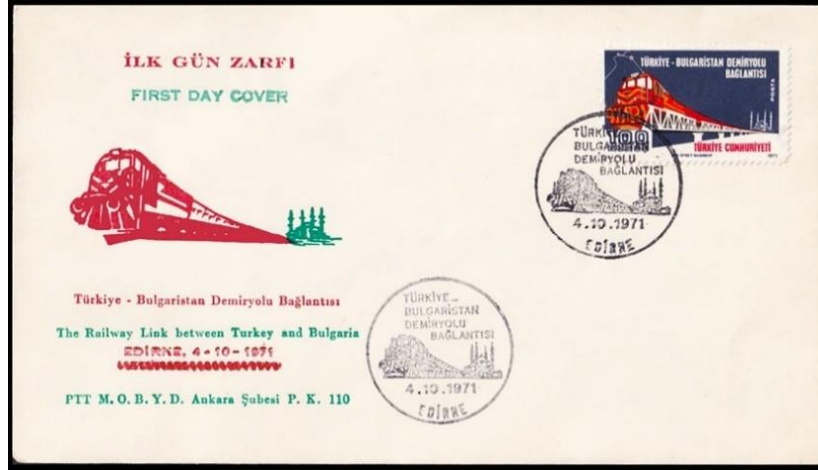

Görsel 2’de 04.10.1971’de PTT Meslek Okulları Birliği Yardımlaşma Derneği’nin Ankara Şubesi tarafından hazırlatılan ve Posta ve Telgraf Teşkilatı tarafından tedavüle çıkartılan Türkiye-Bulgaristan Demiryolu Bağlantısı konulu 1,00 ETL+100 kuruş bedelli bir ilk gün zarfı ile ilk gün damgasına yer verilmiştir. Pulun çıkarıldığı tarih itibarıyla satışa sunulan ilk gün zarflarından 1.260 adedi özel tarih damgasıyla mühürlenmiştir (Pulhane, 1971). Yatay bir kompozisyona sahip olan bu çalışmanın sol alt kısmına ilk gün zarfı ve “Türkiye-Bulgaristan Demiryolu Bağlantısı” ifadesi İngilizce karşılığı ile birlikte yerleştirilmiş iken sol orta kısma Edirne’den ayrılan kırmızı renkli bir tren ile yeşil renkli Selimiye Camii betimlemesi yerleştirilmiştir. Tasarımın sağ kısmına Türkiye-Bulgaristan Demiryolu Bağlantısı anısına bastırılan pul ile özel posta damgası, sol alt kısma ise künye bilgileri ile basım tarihini gösteren metinler konumlandırılmıştır.

Görsel 2. Türkiye-Bulgaristan Demiryolu Bağlantısı İlk Gün Zarfı ve İlk Gün Damgası 1971.

Kaynak:

<https://www.pulhane.com/KatalogSayfaları/k197117.html>

3.2. Bosna-Hersek

Türkiye Bosna-Hersek ilişkilerinin temeli Osmanlı Devleti'nin Edirne ve Filibe'yi alması ile başlamıştır. Osmanlılar fetih yolu üzerinde yer alan Bosna topraklarına ilk defa 1414'te girmişlerdir. Sonrasında 1463'te Bosna, 1482'de de Hersek Osmanlı İmparatorluğu'nun egemenliği altına girmiştir (Poriç, 2012: 10-12). 28 Mayıs 1463'te Fatih Sultan Mehmet'in Bosnalı Fransisken papazları için yayımlattığı *Ahidnâme* bu egemenliğin daimî olmasında etken olmuştur. Milodraz'da yazılan *Ahidnâme* bilim çevreleri tarafından insan haklarının Magna Carta'sı olarak değerlendirilmektedir (Zentürk, 2013: 6-8).

Görsel 3'te 1996'da Türkiye'de tedavüle çıkartılan ve Bosna-Hersek konulu çalışmayı oluşturan 10.000 ETL+2.500 ETL ek değerli 1 adet anma puluna yer verilmiştir. Baskı sayısı 300 bin olan bu pullar 100'lük tabakalar halinde ofset baskı yöntemiyle bastırılmıştır. Bu tasarım Bosna-Hersek'te yaşanan iç savaş nedeniyle soykırıma uğrayan Boşnak halkının acılarını paylaşmak, etnik ayrımcılığı kınamak ve yaşanan sorunu dünyaya duyurmak amacıyla, Türk sanatçılar tarafından düzenlenen bir yarışmaya katılan eserler arasından seçilmiştir (Pulhane, 1996). Yatay bir kompozisyona sahip olan bu tasarımın üst kısmına farklı renklerle tasvir edilen çocuk figürleri, alt kısmına ise birbirinden kesin çizgilerle ayrı tutulan ve tek tipleştirilmeye çalışılan çocuk figürleri konumlandırılmıştır. İllüstratif öğelerin etkin olarak kullanıldığı bu tasarımın sağ kısmına dikey olarak yukarıdan aşağıya doğru pulun değeri ile büyük harflerle "Türkiye Cumhuriyeti" ibaresi, alt kısmına ise "Bosna Hersek" ifadesi ile pulun basım tarihi ve künye bilgileri yerleştirilmiştir.

Görsel 3. Bosna-Hersek Ek Değerli Anma Pulu, 1996, 41x26 mm.

Kaynak:

<https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k199601.html>

Görsel 4'te 28.02.1996'da PTT tarafından tedavüle çıkartılan Bosna-Hersek konulu 22.500 ETL bedelli bir ilk gün zarfı ile ilk gün damgasına yer verilmiştir (Pulhane, 1996). Yatay bir kompozisyona sahip olan bu tasarımın sol kısmına roket mermisinden barış güvercinine dönüşen bir tasvir ile "Bosna Hersek" ifadesi ve ilk gün zarfının künye bilgileri yerleştirilmiştir. Sağ kısımda ise Bosna-Hersek konulu anma pulu ile tarihî Mostar Köprüsü temalı ilk gün damgasına yer verilmiştir.

Görsel 4. Bosna-Hersek İlk Gün Zarfı ve İlk Gün Damgası 1996.

Kaynak:

<https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k199601.html>

Görsel 5'te 2009'da Türkiye'de tedavüle çıkartılan ve Türkiye-Bosna Hersek Ortak Konulu Pul Saraybosna konulu çalışmayı oluşturan 90 kuruş bedelli 1 adet anma puluna yer verilmiştir. Baskı sayısı 250 bin olan bu pulların grafik tasarımını İdil Tuncalı ve Mufid Garibija yapmıştır (Pulhane, 2009). Yatay bir kompozisyona sahip olan bu tasarımda altın orana Saraybosna'daki bir mahallenin tasviri, hemen altına ise Gazi Hüsrev Bey Camii ile Selimiye Camii'nin sepya renk tonuyla betimlenmiş doğrudan arşivlik bir görüntüsü konumlandırılmıştır. İllüstratif öğelerin etkin olarak kullanıldığı bu tasarımın üst kısmına büyük harflerle "Türkiye Cumhuriyeti" ibaresi, sol kısmına dikey olarak aşağıdan yukarıya doğru "Gazi Hüsrev Bey Camii Saraybosna" ibaresi, sağ kısmına ise "Selimiye Camii Edirne" ifadesi yerleştirilmiştir. Pulun künyesini ve basım tarihini gösteren metin ise sağ alt kısma

konumlandırılmıştır. Ayrıca pullardaki marja genellikle baskı yapılmazken bu tasarımda baskı işlemi dantellere kadar uygulanmıştır.

Görsel 5. Türkiye-Bosna Hersek Ortak Konulu Pul, 2009, 52x36 mm.

Kaynak:

<https://www.pulhane.com/KatalogSayfaları/k200920.html>

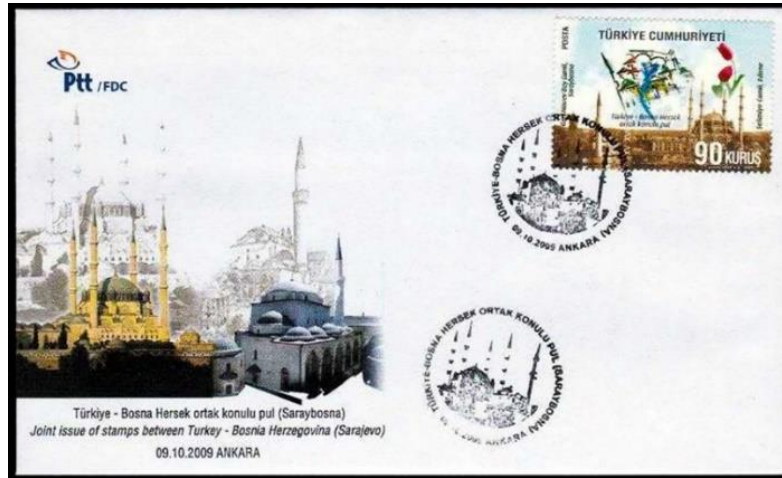

Görsel 6'da 09.10.2009'da PTT tarafından tedavüle çıkartılan Türkiye-Bosna Hersek Ortak Konulu Pul Saraybosna konulu 1,25 TL bedelli bir ilk gün zarfı ile ilk gün damgasına yer verilmiştir (Pulhane, 2009). Yatay bir kompozisyona sahip olan bu tasarımın sol kısmına Saraybosna'daki Gazi Hüsrev Bey Camii ile Edirne'deki Selimiye Camii'nin doğrudan görseli ve silüeti, sağ kısmına ise çalışmada kullanılan posta pulu ile Gazi Hüsrev Bey Camii ve Selimiye Camii temalı ilk gün damgası yerleştirilmiştir.

Görsel 6. Türkiye-Bosna Hersek Ortak Konulu Tasarım İlk Gün Zarfı ve İlk Gün Damgası, 2009.

Kaynak:

<https://www.pulhane.com/KatalogSayfaları/k200920.html>

Görsel 7'de 2018'de Türkiye tarafından tedavüle çıkartılan ve Türkiye/Bosna-Hersek Ortak Pulu konulu çalışmayı oluşturan 4,00 TL bedelli 1 adet anma puluna yer verilmiştir. Baskı sayısı 100 bin olan bu pullar dijital baskı yöntemiyle bastırılmıştır (Pulhane, 2018). Kare bir kompozisyona sahip olan ve sade bir görsellik arz eden bu tasarımda altın orana Milodraz'daki Camii ve hemen yanı başındaki mezarlık konumlandırılmıştır. Tasarımın üst kısmına büyük harflerle "Türkiye Cumhuriyeti" hemen altına ise "Türkiye/Bosna-Hersek Ortak Pulu"

ifadesi eklenmiştir. Pulun künyesini, değerini ve basım tarihini gösteren metinler ise alt kısma konumlandırılmıştır.

Görsel 7.

Türkiye/Bosna-Hersek Ortak Pulu, 2018, 45x45 mm.

Kaynak:

<https://www.pulhane.com/KatalogSayfaları/k201824.html>

Görsel 8’de 2018’de *Bosna Hersek* tarafından tedavüle çıkartılan ve *Bosna-Hersek-Türkiye Ortak Pulu* konulu çalışmayı oluşturan 2,70 kuruş bedelli 1 adet anma puluna yer verilmiştir (Pulhane, 2018). Kare bir kompozisyona sahip olan ve sade bir görsellik arz eden bu tasarımda altın orana Milodraz'daki Caminin görseli, üst kısmına ise “Bosna Hersek Federasyonu”, “Milodraz’daki Cami”, “Bosna Hersek Türkiye” ifadelerinin Boşnakça karşılığı konumlandırılmıştır. Tasarımın sol kısmına aşağıdan yukarıya doğru dikey olarak fotoğraf tasarımcısının adı, pulun künyesi ve pulun değer ifadesi yerleştirilmiştir.

Görsel 8. Abdulah Branković, Bosna Hersek Federasyonu Türkiye Ortak Pulu, 2018, 45x45 mm.

Kaynak:

<https://www.pulhane.com/KatalogSayfaları/k201824.html>

Görsel 9’da 10.08.2018’de PTT tarafından tedavüle çıkartılan ve Türkiye/Bosna-Hersek Ortak Pulu konulu 5,00 TL bedelli bir ilk gün zarfı ile ilk gün damgasına yer verilmiştir. Aynı gün dolaşıma çıkartılan ilk gün zarflarının baskı sayısı ise 2.500 adet olarak belirlenmiştir (Pulhane, 2018). Yatay bir kompozisyona sahip olan bu tasarımın sol kısmına “Türkiye/Bosna-Hersek Ortak Pulu” ifadesinin Türkçe ve İngilizce karşılıkları ile Fatih Sultan Mehmet figürü ve *Ahidnâme* görseli konumlandırılırken tasarımın sağ kısmına ise çalışmada yer verilen posta pulu ile her iki yanında lale motifi bulunan bir ilk gün damgası konumlandırılmıştır.

Görsel 9. Türkiye / Bosna-Hersek Ortak Pulu Konulu Tasarım İlk Gün Zarfı ve İlk Gün Damgası, 2018, 210x140 mm.

Kaynak:

<https://www.pulhane.com/KatalogSayfaları/k200920.html>

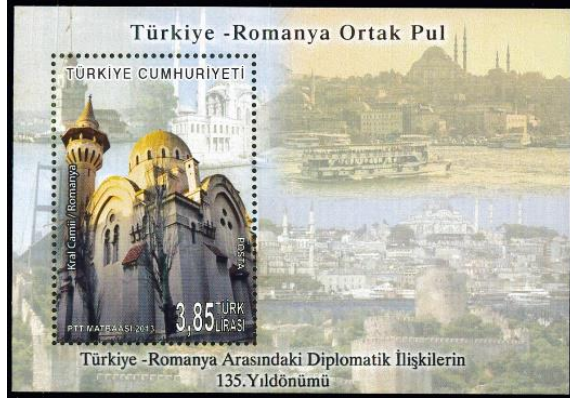
3.3. Romanya

Türkiye Romanya ilişkileri 1526'da Osmanlı Devleti'nin Mohaç Zaferi ile Romanya topraklarını kontrol altına alması üzerine başlamıştır. Sonraki süreçte Osmanlıların yenilgisi sonucunda bu topraklar yabancıların egemenliğine girmiştir. Osmanlı yönetimi gerek Romen topraklarını gerekse Romen milletini bir anlamda Slavların kuşatmasından korumuştur. Bu nedenle Türkiye ile Romanya arasında günümüze kadar devam eden tarihî dostluk ilişkileri yaşanmıştır (Giritli, 2011: 235).

Görsel 10'da 2013'te Türkiye'de tedavüle çıkartılan ve Türkiye-Romanya Arasındaki Diplomatik İlişkilerin 135. Yıldönümü konulu çalışmayı oluşturan 3,85 kuruş bedelli 1 adet anma blokuna yer verilmiştir. Baskı sayısı 100 bin olan bu blokun grafik tasarımını İdil Tuncalı yapmıştır (Pulhane, 2013). Yatay bir kompozisyona sahip olan bu tasarımın sol kısmındaki ½'lik alana 41x52 mm ölçülerinde bir pul ve içerisine Romanya'nın Köstence şehrindeki Carol I Camii görseli, sağdaki marja ise Süleymaniye Camii ile İstanbul'un taşınmaz kültür varlıkları ve Halic manzarası konumlandırılmıştır. İllüstratif öğelerin etkin olarak kullanıldığı bu tasarımın üst kısmına "Türkiye-Romanya Ortak Pul" ibaresi, alt kısımdaki pulun içerisine büyük harflerle "Türkiye Cumhuriyeti" ifadesi ile pulun künye bilgilerini ve basım tarihini gösteren metinler, dantel çizgisinin dışındaki alt kısma ise "Türkiye-Romanya Arasındaki Diplomatik İlişkilerin 135. Yıldönümü" ifadesi yerleştirilmiştir.

Görsel 10. İdil Tuncali, Türkiye-Romanya Arasındaki Diplomatik İlişkilerin 135. Yıldönümü, 2013, 100x70 mm.

Kaynak:
<https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k201325.html>

Görsel 11’de 2013’te Romanya’da tedavüle çıkartılan ve Romanya-Türkiye: Köstence’deki Carol I Camii-100. Yıl konulu çalışmayı oluşturan 8,10 LEI bedelli 1 adet anma blokuna yer verilmiştir. Baskı sayısı bilinmeyen bu blokun grafik tasarımını Mihai Vamasescu yapmıştır (Wopa-Plus, 2013). Yatay bir kompozisyona sahip olan bu tasarımın sol kısmındaki ½’lik alana 42x52 mm ölçülerinde bir pul eklenmiş, içerisine de Romanya’nın Köstence şehrindeki Carol I Camii görseli yerleştirilmiştir. Sağ kısmındaki marja ise caminin içerisinden bir kesit konumlandırılmıştır.

Görsel 11. Mihai Vamasescu, Romanya-Türkiye Ortak Pul, Carol I Cami, 2013, 103x95 mm.

Kaynak:
<https://www.wopa-plus.com/en/stamps/product/&pid=19434>

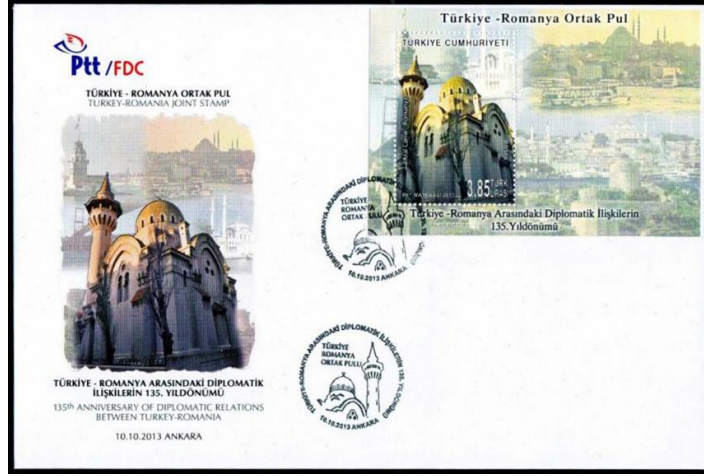
Görsel 12’de 10.10.2013’te PTT tarafından tedavüle çıkartılan ve Türkiye-Romanya Arasındaki Diplomatik İlişkilerin 135. Yıldönümü konulu çalışmayı oluşturan 4,50 TL bedelli bir ilk gün zarfı ile ilk gün damgasına yer verilmiştir. Aynı gün dolaşıma çıkartılan ilk gün zarflarının baskı sayısı ise 3 bin adet olarak belirlenmiştir (Pulhane, 2013). Yatay bir kompozisyona sahip olan bu tasarımın sol kısmına, İngilizce karşılığı ile birlikte “Türkiye-Romanya Ortak Pul ve Türkiye-Romanya Arasındaki Diplomatik İlişkilerin 135. Yıldönümü” ifadesi ve pul tasarımındaki görselden örnekler yerleştirilmiştir. Tasarımın sağ kısmına ise çalışmada

yer alan posta pulu ile Carol I Camii temalı bir ilk gün damgası konumlandırılmıştır.

Görsel 12. Türkiye-Romanya Arasındaki Diplomatik İlişkilerin 135. Yıldönümü konulu İlk Gün Zarfı ve İlk Gün Damgası, 2013.

Kaynak:

<https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k201325.html>

Görsel 13'te 10.10.2013'te Romanya tarafından tedavüle çıkartılan ve Romanya-Türkiye: Köstence'deki Carol I Camii-100. Yıl konulu çalışmayı oluşturan 8,10 LEI bedelli bir adet ilk gün zarfı ile ilk gün damgasına yer verilmiştir (Wopa-Plus, 2013). Yatay bir kompozisyona sahip olan bu tasarımın sol kısmına Romanya bayrağı ve Türk bayrağı, hemen altına ise "Türkiye-Romanya Arasındaki Diplomatik İlişkilerin 135. Yıldönümü" ifadesinin Rumence karşılığı konumlandırılmıştır. Yine sol kısımdaki alana Carol I Camii'nin geniş perspektiften çekilmiş görüntüsü ve Romanya'dan bir şehir manzarası yerleştirilmiştir. Sağ kısımda ise çalışmada yer alan posta pulu ile Carol I Camii'nin kubbe kısmını betimleyen bir ilk gün damgası tasvirine yer verilmiştir.

Görsel 13. Mihai Vamasescu Romanya-Türkiye konulu İlk Gün Zarfı ve İlk Gün Damgası, 2013.

Kaynak:

<https://www.wopa-plus.com/en/stamps/product/&pid=19434>

4. SONUÇ

Filatelik tasarımlarda içerik genellikle yaşanmışlığa ve sanatçının yorumuna göre şekillenmektedir. Türkiye ile Balkan ülkeleri arasındaki

ilişkileri ele alan bu çalışmada ise her iki toplumun öncelikleri ve geçmiş birikimleri tasarımlara yansımaktadır. Buna göre Türkiye-Bulgaristan temalı tasarımda iki ülke arasında önemli bir enstrüman hâline gelen demiryolu bağlantı hattı olgusu yer alırken Türkiye-Bosna Hersek temalı tasarımlarda Bosna tarihine mal olmuş *Ahidnâme* ile ibadet mekânları ve Saraybosna'da yaşanan insanlık dışı uygulamalar yer almaktadır. Türkiye-Romanya temalı tasarımlarda ise iki ülke arasında yaşanan ilişkinin boyutu tamamen dinî sembollere dayandırılmıştır. Filatelik tasarımlar üzerinden uluslararası ilişkilere dair doğrudan bir değerlendirmede bulunmak doğru bir yaklaşım olmayabilir. Ancak, ülkelerarası ilişkilerin boyutu ve seyri üzerinde yansıtıcılığı bulunan bu tür materyalleri uluslararası ilişkiler bağlamında anlamlandırmak ve birer gösterge olarak kullanmak mümkündür.

Araştırma ve Yayın Etiği Beyanı

Araştırma, Etik Kurul Kararı gerektirmemektedir.

Çıkar Çatışması Beyanı

Makale ile ilgili herhangi bir kurum, kuruluş ve kişi ile çıkar çatışması yoktur.

KAYNAKÇA

- Arabacı, C. (2022). Geçmişten günümüze Türkiye-Balkan ülkeleri ilişkileri. A. Can& M. Duman (Ed.), *Balkanların tarihi coğrafyası ve önemi* (ss. 7-28). Eğitim Yayınevi.
- Balkanfila. (t.y.). *Balkanfila Fuarları*. <http://balkanfila.eu/pag/history.php>
- Balkanfila. (2016). *5-9 Mayıs, Tiran Ulusal Sanat Galerisi*. https://www.shksh.al/pdf/Balkanfila_2016_Revista.pdf
- Balkan Postası. (2021, Haziran 23). *Kosovalı gazeteci Robelli, Dodik'e verilen posta pulu üzerinden Türkiye aleyhine manipülasyon yapıyor*. <https://balkanpostasi.net/kosovalı-gazeteci-robelli-dodike-verilen-posta-pulu-uzerinden-turkiye-aleyhine-manipulasyon-yapıyor/>
- Başar, F. (1998). Çirmen Savaşı'nın Balkan tarihindeki yeri. *Güneydoğu Avrupa Araştırmaları Dergisi*, 12, 51-55.
- Demirkol, Y. (2018). *Uzunköprü'den Edirne'ye bir garip tren yolculuğu*. <https://www.alpullu.org/U/blog-milliyet-com-tr-uzunkopru-den-edirne-ye-bir-garip-tren-yolculugu-Blog--BlogNo-590944.pdf>
- Giritli, İ. (2011). Romanya ve Türk-Romen ilişkileri. *Journal of Istanbul University Law Faculty*, 45(1-4), 235-248.
- Keskinoğlu, O. ve Özyayın, A. T. (1983). Bulgaristan'da Türk-İslam eserleri. *Vakıflar Dergisi*, 17, 109-140.

- Kıral, B. (2020). Nitel bir veri analizi yöntemi olarak doküman analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8(15), 170-189.
- Koleksiyon Odası (t.y.). *Cumhuriyet Dönemi pulları 1931-1935*.
<https://sites.google.com/site/koleksiyonodasi/filateli/cumhuriyet-doenemi-pullari/1931-1935?tmpl=%2Fsystem%2Fapp%2Fte>
- Orkut, M. H. (2013, Eylül 13). *Başkent Sofya'da uluslararası filateli sergisi düzenlendi*.
<https://bnr.bg/tr/post/100212981/bakent-sofyada-uluslararası-filateli-salonu-dzenlendi>
- Özüçetin, Y. ve Eraslan. F. (2019). Bulgar generali Todor Markov'un yeni Türkiye bağlamında sahip olduğu intibalar. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 12(63), 360-367.
- Poriç, İ. (2012). *Bosna sorununun günümüzdeki durumu ve değerlendirilmesi* (Yayın No. 314685) [Yüksek lisans tezi, İstanbul Üniversitesi]. Ulusal Tez Merkezi Açık.
<https://tez.yok.gov.tr/UlusalTezMerkezi/tezDetay.jsp?id=qod-piAMBIpfXvzG7m5EvA&no=u1nqpJ0iqPZVRe5VfXkhNg>
- Pulhane. (1940). *XI. Balkan oyunları*.
<https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k194007.html>
- Pulhane. (1971). *Konulu sürekli posta pulu Türkiye-Bulgaristan demiryolu bağlantısı*.
<https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k197117.html>
- Pulhane. (1996). *Bosna-Hersek (Ek değerli)*.
<https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k199601.html>
- Pulhane. (2009). *Türkiye-Bosna Hersek ortak konulu pul Saraybosna*.
<https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k200920.html>
- Pulhane. (2013). *Türkiye-Romanya arasındaki diplomatik ilişkilerin 135. Yıldönümü Türkiye-Romanya ortak pulu*.
<https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k201325.html>
- Pulhane. (2018). *Türkiye/Bosna-Hersek ortak pulu*.
<https://www.pulhane.com/KatalogSayfalari/k201824.html>
- Pulko. (t.y.). *Balkan Antantı (1 Ocak 1940)-Türkiye Cumhuriyeti pul koleksiyonu*.
<https://www.pulko.com/urun/balkan-antanti-1-ocak-1940-turkiye-cumhuriyeti-pul-koleksiyonu>
- Rumelisiad. (2012). *Balkan ülkeleri ve Rumeli*.
https://www.rumelisiad.org.tr/UserFiles/File/balkan_ulkeleri.pdf
- Serbia, V. M. (2022, Aralık). *Balkanfila XIX. Flash Fedaration Internacionale de Philatelie*, 134, 31.
- Wopa-Plus. (2013). *2013 ortak pul basımı ROMANYA-TÜRKİYE: Köstence'deki "Carol I" Camii 100 yıl hatıra levhası*. <https://www.wopa-plus.com/en/stamps/product/&pid=19252>
- Vahdettin, E. (1993). *Rumeli demiryolları*. Eren Yayıncılık.
- Yüksel, H. (2014). İnternet gazeteciliğinde bilgi kirliliği sorunu. *Atatürk İletişim Dergisi*, 6, 125-138.
- Zentürk, A. (2013). *Ahidname*. *Artı90*, 6, 6-9.
https://ytbweb1.blob.core.windows.net/files/resimler/dergiler_pdf/arti-06.pdf